

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
менеджменту, бізнесу і адміністрування
Протокол № 14 від 10.04.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Розробник: к.е.н., доцент

підписано КЕП

Інна ГРУЗІНА

Завідувач кафедри
менеджменту, бізнесу
і адміністрування

Тетяна ЛЕПЕЙКО

Харків
2025

ВСТУП

Однією з найскладніших проблем у свідомій діяльності людини є управління системами, в які людина входить як ключовий компонент організаційних систем. Організаційні чинники відігравали домінуючу роль у суспільстві в усі часи і в культурі всіх народів. Організаційна теорія покликана дати ключ до засвоєння закономірностей і принципів побудови організаційних систем, зробити їх зрозумілими з точки зору внутрішньої структури та механізму функціонування. Особливе значення це має для сучасних вітчизняних організацій, становище яких у ринковій економіці докорінно змінилося. Тепер організація повинна сформулювати власні цілі та завдання, розробити стратегію і тактику розвитку, знайти необхідні матеріальні та кадрові ресурси для реалізації поставлених завдань, прийняти рішення про створення, злиття та ліквідацію підрозділів, відділів і філій, реструктуризацію уряду. Це призводить до розширення обсягу робіт, що входять у сферу діяльності менеджера, ускладнення процесу їх виконання.

Метою навчальної дисципліни «Сучасні концепції теорії організації» є формування сучасного, заснованого на системному підході, світогляду щодо створення, функціонування та управління сучасними організаціями.

Завданнями дисципліни є:

розкрити сутність і зміст теорії організації, основні методологічні принципи;

вивчити основні організаційні теорії та моделі;

дослідити еволюцію розвитку сучасних концепцій теорії організації;

вивчити сутність організації як системи, її структуру, складові;

визначати особливості процесу функціонування сучасної організації як системи;

розкрити зміст компетентнісного підходу до створення та функціонування організації;

обґрунтувати передумови застосування концепції життєвого циклу в управлінні сучасною організацією.

Об'єктом дисципліни є процес функціонування організації.

Предметом навчальної дисципліни є теоретико-методологічні підходи до дослідження та управління організаціями.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці; знати зміст та функції науки як соціального інституту, загальні закономірності розвитку науки, структуру та рівні наукового пізнання; свідомо формувати проблеми і завдання конкретного наукового дослідження в професійній сфері; володіти методологічними прийомами висунення наукових гіпотез, їхньої перевірки і побудови наукової теорії	Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності, розробляти, планувати й реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти і програми у галузі менеджменту, послідовний процес ґрунтовного наукового дослідження. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках; володіти інформацією щодо напрямів та особливостей розвитку сучасних теорій менеджменту та перспективних досягнень у галузі менеджменту; організовувати і проводити дослідницько-інноваційну діяльність Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати та управляти науковими проектами у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках та /або складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності; впроваджувати інноваційні результати наукового дослідження у галузі менеджменту у практичну діяльність сучасних підприємств, установ, організацій
Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту; розуміти зміст сучасних теорій менеджменту та особливості їхньої еволюції під впливом змін зовнішнього середовища, передові досягнення та течії у галузі сучасного менеджменту, світовий досвід впровадження існуючих теорій менеджменту у практику сучасних підприємств	Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках; володіти інформацією щодо напрямів та особливостей розвитку сучасних теорій менеджменту та перспективних досягнень у галузі менеджменту; організовувати і проводити дослідницько-інноваційну діяльність Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати та управляти науковими проектами у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках та /або складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності; впроваджувати інноваційні результати наукового дослідження у галузі менеджменту у практичну діяльність сучасних підприємств, установ, організацій

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Основоположні ідеї теорії організації

Тема 1. Загальна характеристика організації.

1.1. Сутність організації.

Сутність та зміст поняття «організація». Ознаки організації. Види організацій. Основні функції сучасних організацій.

1.2. Базові поняття та принципи організації.

Тезаурус організації. Принципи організації. Моделі організації.

Тема 2. Еволюція теорії організації

2.1. Розвиток основних організаційних теорій.

Класична організаційна теорія. Некласична організаційна теорія. Системна організаційна теорія. Неомодерністська організаційна теорія. Теорія інститутів та інституційних змін.

2.2. Еволюція базових моделей організації.

Сучасна організаційна парадигма. Нові концепції організації.

Тема 3. Організація як система

3.1. Структура організації.

Сутність поняття «структура організації». Елементи структури організації. Характеристики організаційної структури. Типи організаційних структур. Підходи до формування організаційної структури.

3.2. Організаційна культура.

Загальне поняття організаційної культури. Структура організаційної культури. Функції організаційної культури.

3.3. Комунікації в організації.

Забезпечення взаємодії: типологія комунікацій, процеси спілкування, організація комунікативних процесів. Бар'єри ефективного спілкування.

3.4. Проектування організаційних систем.

Сутність організаційного проектування. Принципи побудови організаційної структури. Підходи до формування організаційної структури. Оцінка ефективності організаційних проектів. Коригування організаційних структур.

Змістовий модуль 2. Сучасні концепції теорії організації

Тема 4. Функціонування організації

4.1. Суб'єкти і об'єкти організаційної діяльності.

Організаційна діяльність. Суб'єкт управління. Об'єкт управління. Керуючий вплив.

4.2. Організація і методи прийняття рішень.

Способи прийняття рішень. Раціональний спосіб прийняття рішень. Адміністративний спосіб прийняття рішень. Інтуїтивний спосіб прийняття рішень. Стадії процесу прийняття рішень. Методи групового прийняття рішень.

4.3. Координація в організації.

Види взаємозалежності підрозділів організації. Механізми координаційної діяльності.

Тема 5. Компетентнісний підхід до створення та функціонування організації

5.1. Компетентність та компетенції організації.

Компетентність організації. Класифікація організаційних компетенцій. Ознаки прояву компетенцій в організації. Компетентна організація.

5.2. Сучасні підходи до створення компетентної організації.

Підходи до створення компетентної організації. Етапи процесу створення компетентної організації.

5.3. Компетенції персоналу як чинник розвитку організаційних компетенцій.

Компетентність працівника. Класифікація індивідуальних компетенцій. Вплив компетенцій персоналу на рівень компетентності організації.

Тема 6. Концепція життєвого циклу в управлінні організацією

6.1. Сучасні моделі життєвого циклу організації.

Моделі життєвого циклу організації. Склад та сутність стадій життєвого циклу організації. Універсальна модель життєвого циклу організації.

6.2. Життєвий та діловий цикл організації.

Життєвий цикл організації. Діловий цикл організації. Різниця між діловим та життєвим циклом організації.

6.3. Підходи до визначення стадій життєвого циклу.

Кількісні підходи до визначення стадій життєвого циклу організації. Якісні підходи до визначення стадій життєвого циклу організації. Визначення стадій життєвого циклу організації на підставі розрахунку фінансових показників діяльності організації.

6.4. Особливості управління на різних стадіях життєвого циклу організації.

Характеристика діяльності організації на різних стадіях життєвого циклу. Визначення пріоритетних управлінських завдань на стадіях життєвого циклу організації. Особливості управління організацією на різних стадіях життєвого циклу.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 Завдання 1	Виконання теоретичних завдань щодо розуміння сутності організації, її базових понять та принципів на підставі аналізу та узагальнення інформаційних джерел. Ділова ситуація: вплив чинників середовища на виконання основних функцій організації.
Тема 2 Завдання 2	Семінар-дискусія за основними питаннями теми 2
Тема 3 Завдання 3	Ділова ситуація: визначення типу комунікацій в організації.
Тема 4 Завдання 4	Вирішення практичних завдань щодо визначення способу прийняття рішень. Вирішення практичних завдань щодо визначення виду взаємозалежності підрозділів організації.
Тема 5 Завдання 5	Вирішення практичних завдань щодо виявлення ознак прояву компетенцій в організації. Ділова ситуація: аналіз компетенцій персоналу організації.
Тема 6 Завдання 6	Вирішення практичних завдань щодо визначення стадій життєвого циклу організації.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1	Підготовка до виконання теоретичних завдань, пошук інформації з літературних джерел та ресурсів мережі Інтернет.
Тема 1	Вирішення практичних завдань щодо визначення видів організацій.
Тема 2	Підготовка до Експрес контрольної роботи.
Тема 2	Підготовка до семінару-дискусії, пошук інформації з літературних джерел та ресурсів мережі Інтернет.
Тема 3	Виконання завдань щодо проектування різних видів організаційних структур.
Тема 3	Підготовка до контрольної роботи
Тема 4	Виконання практичних завдань щодо визначення переваг та недоліків різних способів прийняття управлінських рішень.
Тема 4	Виконання практичних завдань щодо виявлення переваг та недоліків різних механізмів координаційної діяльності.
Тема 5	Підготовка до презентації результатів виконання практичних завдань.
Тема 5	Виконання практичних завдань щодо реалізації процесу створення компетентної організації.
Тема 6	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою
Тема 6	Повторення матеріалів змістового модуля 2 Підготовка до контрольної роботи

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1), проблемна лекція (Теми 3, 4, 5, 6), лекція-провокація (Тема 2)).

Наочні (демонстрація (Теми 1 – 6)).

Практичні (практична робота (Теми 1 – 6), ділова-ситуація (Теми 1, 3, 5), дискусія (Тема 2).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку або заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумою всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: компетентнісно-орієнтовані завдання за темами (65 балів), модульні контрольні роботи (оцінюється у 15 балів (2 модульні контрольні роботи впродовж семестру – загальна сума балів – 30 балів), експрес-тест (5 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Теорія управління [Електронний ресурс] : навчальний посібник / І.А. Грузіна, І.О. Кінас, І.М. Перерва [та ін.]; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Електрон. текстові дан. (1,25 МБ). – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 137 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27798>

Додаткова

2. Грузіна І. А. Розвиток наукових підходів до дослідження організації / І. А. Грузіна // Бізнес Інформ. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. – №2. – С. 132 – 139. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-2-132-139>. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27651>

3. Gruzina I. A., Pererva I. M. Generalization of scientific views on the interpretation of the essence and content of the concept «organization» / I. A. Gruzina, I. M. Pererva // Інноваційна економіка. – 2022. – № 1. – С. 44 – 51. – Режим доступу: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/887>. DOI: 10.37332/2309-1533.2022.1.6 URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29513>

4. Gruzina I., Pererva I. Assessment of the influence of factors on the formation of the management structure of a competent organization / I. Gruzina, I. Pererva // Development management. – 2023. – 21(3). – Р. 21-31. DOI: <https://doi.org/10.57111/devt/3.2023.21> URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30217>

5. Jeroen van Bree Organization Design. Frameworks, Principles, and Approaches. Palgrave Macmillan Cham. - Access mode: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-78679-3>. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-78679-3>.

Інформаційні ресурси

6. ЛігаБізнесІнформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.liga.net .

7. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua .

8. Українське право [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrpravo.com .